

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19–20 травня 2022 року)

Суми
Сумський державний університет
2022

2. Рекомендація № (94) 12 «Незалежність, дієвість та роль суддів». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_323#Text (дата звернення 21.07.2021).
3. Opinion n 4 on training for judges. *Consultative Council of European Judges* : website. URL: <https://www.coe.int/en/web/ccje/opinion-n-4-on-training-for-judges> (date of Appeal: 24.07.2021).
4. Duke Law's Master of Judicial Studies Program. *An institute of duke law school* : website. URL: <https://www.coe.int/en/web/ccje/opinion-n-4-on-training-for-judges> (date of Appeal: 24.07.2021).
5. Пратола Д. Досвід суддівської освіти в Італійській Республіці. *Слово Національної школи суддів України*. 2016. № 4. С. 137–140.
6. Шишкін В. І. Судові системи країн світу: навч. посібн. у 3-х кн. Кн. 2. Київ, 2001. 336 с.
7. Самсін І. Освіта суддів: зарубіжний досвід та вітчизняні реалії. *Вісник Вищої кваліфікаційної комісії суддів України*. 2012. № 1. С. 10–15.

ДЕЯКІ ПЕРЕДУМОВИ РЕФОРМУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ: ЗАКОНОДАВЧИЙ АСПЕКТ

Ярусевич А. С.

*аспірантка кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

06 жовтня 2021 року набрав чинності Закон України «Про особливості реформування підприємств оборонно-промислового комплексу державної форми власності» (далі – Закон). Закон визначає особливості правового, економічного та організаційного регулювання перетворення Державного концерну «Укроборонпром» в акціонерне товариство, а державних унітарних підприємств, у тому числі казенних підприємств, що входять до складу Концерну, – у господарські товариства, управління і розпорядження їхнім майном [1].

Цей Закон є спеціальною нормою права, який створює конкуренцію норм, що по-різному регулюють однакові відносини, а тому вивчення передумов реформування підприємств оборонно-промислового комплексу є актуальним під час реалізації вказаного Закону.

Реформування та ефективне управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі були одним із найважливіших завдань держави, починаючи з часів проголошення незалежності України.

Спеціальне законодавче регулювання зазначеної сфери діяльності відбулося лише в 2011 році із прийняттям Закону України «Про особливості управління об'єктами

державної власності в оборонно-промисловому комплексі» [2]. Однак, враховуючи стратегічні документи держави з питань національної безпеки та оборони, визначений законом спосіб державного управління так і не виправдав сподівань.

Так, у 2015 році Урядом затверджено Стратегію підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки (*постанова КМУ від 27 травня 2015 р. № 662-р*), якою передбачено, що державні унітарні підприємства, які виконують переважно комерційні функції, повинні бути перетворені у державні акціонерні товариства. Зазначено, перетворення сприятиме впровадженню культури акціонерного управління, у тому числі розмежування державних функцій з управління об'єктами державної власності і регуляторних функцій, впровадженню потужного корпоративного управління та удосконаленню порядку підзвітності керівництва [3].

При цьому, стратегією визначено, що перелік суб'єктів господарювання, які потребують перетворення з державних унітарних комерційних підприємств у державні акціонерні товариства затверджується рішенням Кабінету Міністрів України.

Таким чином, держава встановила загальні правила та умови необхідні для удосконалення управління об'єктами державної власності, а саме – проведення корпоратизації (перетворення державних підприємств) та впровадження принципів корпоративного управління.

У подальшому, Урядом визначено довгострокові пріоритети державної військово-промислової політики, а також напрями розвитку оборонно-промислового комплексу в середньостроковій перспективі, які затверджені Стратегією розвитку оборонно-промислового комплексу України на період до 2028 року, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20.06.2018 №442-р [4], якою також передбачено проведення корпоратизації підприємств оборонно-промислового комплексу.

Актами Президента України також встановлювалися вимоги щодо необхідності проведення реформи державного управління у зазначеній сфері. Так, згідно підпункту «б» пункту 1 Указу Президента України від 08.11.2019 №837/2019 «Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави» Уряду доручено вжити заходів стосовно запровадження та забезпечення відповідності стандартам корпоративного управління, розробленими Організацією економічного співробітництва та розвитку (далі – ОЕСР), на найбільших десяти державних підприємствах [5].

На виконання зазначеного Указу Президента України, протокольним рішенням Уряду від 18.12.2019 № 26 було схвалено розроблений Мінекономіки план заходів щодо приведення системи управління у найбільших особливо важливих для економіки

суб'єктах господарювання, у тому числі у Державному концерні «Укроборонпром», у відповідність із стандартами корпоративного управління ОЕСР [6].

Натомість, в порушення Стратегії підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки, Урядом не було затверджено перелік суб'єктів господарювання, які потребують перетворення з державних унітарних комерційних підприємств у державні акціонерні товариства, з огляду на те, що протокольне рішення згідно частини 1 статті 49 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» [7] не є актом Уряду.

Таким чином, стратегічними документами Уряду визначалося необхідність перетворення державних підприємств оборонно-промислового комплексу у господарські товариства, однак жодного рішення Уряду у формі постанови чи розпорядження щодо перетворення конкретних підприємств не приймалося. Така бездіяльність у подальшому призвела до того, що функції Кабінету Міністрів України у сфері управління об'єктами державної власності, а особливо у сфері перетворення, фактично перейшли до господарського об'єднання-Концерну, яке не є органом державної влади.

Визначивши стратегічні цілі у вигляді перетворення підприємств, у подальшому Урядом здійснювалися заходи щодо суттєвого спрощення механізмів такого перетворення.

Законодавче регулювання перетворення державних підприємств визначено постановою Уряду від 29 серпня 2012 року № 802 «Про затвердження Порядку перетворення державного унітарного комерційного підприємства в акціонерне товариство» (далі – Порядок перетворення) [8]. Підпунктом 1, 2 пункту 3 Порядку перетворення (у редакції від 29.08.2012) [8] визначено, що проведення перетворення передбачає формування Мінекономрозвитку переліку підприємств, що підлягають перетворенню, та затвердження графіка його проведення (з обґрунтуванням доцільності перетворення та очікуваних наслідків).

З огляду на викладене, Порядок перетворення підприємств передбачав від Засновника та Мінекономрозвитку обґрунтування доцільності перетворення, в тому числі і економічне, із відповідними прогнозами.

Однак, після того як Урядом визначено необхідність перетворення державних підприємств оборонно-промислового комплексу у господарські товариства до Порядку перетворення внесені зміни (*постанова КМУ від 16.09.2015 № 761*) [9] якими виключено необхідність вказаних вище обґрунтувань під час процедури перетворення.

Таким чином, у результаті описаного вище, відсутнє рішення Кабінету Міністрів України щодо переліку підприємств, які підлягають перетворенню, а сам Порядок

перетворення суттєво спрощений, що в свою чергу може містити значні ризики для економіки та національної безпеки держави.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Про особливості реформування підприємств оборонно-промислового комплексу державної форми власності: Закон України від 13.07.2021 № 1630-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1630-20#n304> (дата звернення: 11.02.2022).
2. Про особливості управління об'єктами державної власності в оборонно-промисловому комплексі: Закон України від 16.06.2011 № 3531-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3531-17> (дата звернення: 11.02.2022).
3. Про схвалення Стратегії підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія, План, Заходи від 27.05.2015 № 662-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/662-2015-%D1%80#Text> (дата звернення: 11.02.2022).
4. Про схвалення Стратегії розвитку оборонно-промислового комплексу України на період до 2028 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України; Стратегія від 20.06.2018 № 442-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/442-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 11.02.2022).
5. Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави: Указ Президента України від 08.11.2019 № 837/2019 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/837/2019#Text> (дата звернення: 11.02.2022).
6. Витяг з протоколу засідання Кабінету Міністрів України від 18.12.2019 № 26 URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=90b5d0d0-0909-4ecf-a07b-72b1fdadbede&title=VitiagZProtokoluZasidanniaKabinetuMinistrivUkrainiVid18-12-2019-26> (дата звернення: 11.02.2022).
7. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 № 794-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text> (дата звернення: 11.02.2022).
8. Про затвердження Порядку перетворення державного унітарного комерційного підприємства в акціонерне товариство: Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок від 29.08.2012 № 802 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/802-2012-%D0%BF#Text> (дата звернення: 11.02.2022).
9. Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 2 березня 1993 р. № 158 і від 29 серпня 2012 р. № 802: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.09.2015 № 761 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-2015-%D0%BF#n10> (дата звернення: 11.02.2022).